

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Коломбо број 6.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

»Народ« излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у улици Коломбо број 6.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

ОПОМЕНА НА ВРЕМЕ

У »Реву Франко-Егранжер« објавио је Пјер Ла Мадјер један велики чланак о француској будућој економској улози на Балкану, у коме, истина, има доста једностраности у тону и прилично нетачности у појмовима из етнографије Балкана, специјално Македоније, али који има неколико добрих места о сузбијању немачког економског утицаја. Те такве одељке доносимо.

Две су године прошле од како су се наше трупе искрцале у Солуну, две су године како се оне муче и пате у једном од најнездравијих климата, носе искушења, о којима Мајка Отаџбина, једва почиње да сазнаје, и сувише дуго завођена таштином извесних причања.

За ове две године нема ни једног војника, који после бављења од неколико недеља у Македонији није мислио о дивном тржишту, које би она била за наше сународнике. Ту недостаје све, најбитније намирнице су ту достигле огромне цене, манифактурна роба се не може ни наћи. Изгорели Солун, опустошена Македонија и Србија траже обнову.

Оно што је и најпростији француски војник такобрзо схватио, Француска још незна, или ништа не показује да је о томе обавештена.

Зашто? А ако зна, шта чека па да ради? До сада она није учинила никакав покушај, није предузела никакву меру, није послала ни једног мисионара да проучи ову земљу, коју отима оружјем од Централних Сила и о чијој се економској будућности већ неинтересује са толико немарности да толико не само оне то збуњују, већ и њене мариу за њу, и Србе, пријатеље Грка, који са тугом и че без очајавања мисле о томе, шта би све Немци урадили на нашем месту.

Рећи ће се: још је рано да се ради, али се ништа не спрема за онај дан, када ће бити позвани сви они, који су бранили нацију на бојним пољима, да је бране на пољу економског развића и да спрече да се не подлегне као онај ратник, који исцрпав сву своју снагу радећи копљем и мачем

овај не удостоји и устеже се, биће приморани, ма какви били њини осећаји према нама, да се обрате ономе ко буде дошао, ко се буде први наместио и буде први у стању да им понуди храну, одећу, алате.

Србија и Грчка немају фабрика, њина поља су толико година војске газиле. Наше је да им без оклевања носимо све што им је потребно, да узмемо узајамне обавезе које задовољавају обојане интересе, тако кад Аустро-Немци дођу — јер ће они доћи — имају одмах да разумеју да им је пут ка Јејејском Мору затворен.

Ако наши хоће да раде, треба и сами то да чине не чекајући потпору власти. Нека се образује један конзорцијум финансијера и произвођача, нека у Македонију делегирају де веште и реалисте који ће увидети потребе становништва и њине укусе, и створити још од сад на Јејејским обалама огроман антрпот, потпуно уређен и готов да прими сутрадан по престанку непријатељства — производе француске, које ће моћи да донесе наша обновљена, трговачка флота.

Поље отворено за наш рад огромно је. Грчка и Србија очекују: предузимаче јавних радова који ће саградити путеве, железнице, уредити солунско пристаниште, исушити баруштине, и створити фабрике, отворити руднике и мајдане.

Они морају тражити помоћ са стране. Њине су очи управљене Француској. Нека Француска изволи запазити да они постоје, одговорити њином позиву, везати своје интересе за њине, учинити што је потребно да се они могадну одупрети једног дана Централним Силама, које неће пропустити да дођу, и које ће они неминовним законом потребе бити приморани да слушају, ако ми не будемо знали учинити их неопотребним.

Наша је дужност да радимо, и то брзо, и да припремамо још од сад ратове за после рата.

Ми имамо над нашим непријатељима огромно предимство: да смо у земљи, предмету њиног прижељкивања и одакле су они сада искључени, — да смо савезници Грка и Срба који очекују нашег трговца и кога ће радо као онај ратник, који исцрпав сву своју снагу радећи копљем и мачем

биоскопа, позоришта, варијетеа... И тако ћемо једном да се штампамо »Правда« на сивој хартији, »Велика Србија« на ружичастој а »Народ« на црвеној. Сваки према својим концепцијама. Главни је неће бити »кучке штампне«!

Гаргантуа.

СПРЕМАЊЕ НА МОРУ

Лондон. — По причању једног официра из поморске инжењерије, који је дезертирао из Кила, Немачка се грозничаво спрема да покуша поморску офанзиву против Енглеаке. Код Немачке влада уверење да се битка код Јитланда свршила на њену штету због оскудице брзих малих јединица. Зато се она спрема да првих дана пролећа конструише 30 торпиљера и 38 детројера новог модела. Торпиљери би имали 1200 тона, наоружани би били са 8 топова и ишли би брзином од 8 чворова. Детројери би имали 3 тона против авиона и ишли би брзином од 38 чворова. Овај рад врши се у браварницама у Елбингу и у Шихау.

У исто време у Килу се довршује конструкција три крестарице новог типа и више електричних бродова, којима се управља са обала а који су нарочито намењени за одбрану фландријских обала.

По мишљењу адмиралитета са којим се слаже Кајзер и његов брат Хајнрих, напад би требао да буде почетком јесени.

РУМУНСКА КРИЗА

Париз. — Из Јаша телеграфишу да је нови румунски кабинет овако састављен: Генерал Авереско председник министарства без портфеља и привремени министар спољних послова, Аркеониано министар правде, Фотинеско министар финансија и привремени министар привреде, Кантакузен министар просвете, генерал Кулчео министар грађевина, Саранциано министар унутрашњих дела, генерал Дакнеско министар војни и Николеско министар индустрије.

НА НЕМАЧКОЈ ФЛОТИ

Амстердам. — (Задоцнела денеша). — Листови из Хамбурга, доста нејасно, јавили су да се пре три недеље чула једне ноћи капиана на мору. Нико на то није обратио пажњу; мислило се, да је било какво вежбање.

Истина је, међутим, била друкчија. Једна ескадрила за вађење мина дошла је у додир са Енглезима. Једна нема-

чка лађа вратила се са широким продором на задњем делу. Три су морнара била погинула а два рањена.

Тек што су се искрцали људи су добили наредбу да се кроз један сат врате на дужност. Изнурени и мртви од глади они су тражили да једу и да се одморе, али командант пристаништа у Хамбургу није им то допустио. Тада се сто педесет људи сабрало на крову и одрекло послушност.

После једног сата поручник Вагнер дошао

је и наредио посади да сиђе у шалупе. Кад су морнари одбили он је двојицу ударио по лицу, на што су га остали бацили у море и он се удавио.

За побуну је одмах јављено команданту пристаништа, који је одмах послао тамо два моторна чамца са митраљезима. После привидне опомене митраљези су отворили ватру и убили 40 а ранили 73 морнара.

Остали су похватани и осуђени на 5 до 20 година робије.

ПОЗОРИШТЕ У ВОДЕНУ

29 јан. 1918 у Водену.

Већ шест месеци позоришна дружина »Тоша Јовановић«, под управом г. Лазића, даје представе у Водену. Представе се дају три до четири пута недељно у позоришној згради, а два до три пута недељно дружина даје бесплатно своје представе у позоришној сали реконвалесцентног одељења. Музика једне дивизије, под управом г. Бузина, суделује при свакој представи.

Узгред ваља нарочито истаћи, да рад и заузимање г. Бузина, заслужују сваку похвалу и признање. Одабрани музички комади и уметничко свирање задовољавају не само нашу већ и савезничку публику, које има сваког позоришног вечера. Не познавајући наш језик, она је привучена нашом музиком.

У последње време посетио сам узастопно неколико представа као: »Хенрих II«, »Девојачка клетва«, »Подвала« »Четири жене под једним кровом«, »Ркач« »Аргатина«, »Змија девојка«, »Ревизор«, »Два наредника«, »Душе«, »Женске сузе«, »Бидо«. Ако би се у другим приликама и могло говорити о избору комада, то се данас не може чинити из сасвим познатих разлога. Али оно о чему се може говорити, то је о игри чланова, о улози и утицају овог позоришта и о техници.

У опште речено чланови овог позоришта играју врло добро и на задовољство публике. Право да кажем, кад сам први пут полазио на представу, писам мислио да ћу гледати тако добре глумце. Међутим, ја сам имао једно пријатно изненађење. И свака нова представа јачала је моје уверење о способности чланова и управника да у довољној мери одговоре својим задатку. Данас, после једне серије представа, ја сам принуђен, да бар на овим начин, одам признање које заслужују.

Рад појединих чланова заслужује да се нарочито истагне. Нека ми се допусти, да из тежње за непристрасношћу, одступим од реда, кога се иначе понајчешће држе позоришни критичари, да појединце истичу по неком рангу, што га ови имају у дружини. Ја почињем са онима, који су највише привукли моју пажњу.

Г. С. Јовановић потпуно разуме своје улоге и има способност, да оживи типове. Он има једну ретку способност да нам, поред речи и живих прилагођених покрета, и лако променљивим изразима лица представи психичко стање типа.

Једна мала примедба само. У тежњи да буде што природнији има обичај да у својој улози, чак и кад долази у посету, држи цигару у устима. Одмах после преставке говори са дамом преко цигаре. То се међутим не чини ни при посети код интимнијих пријатеља.

Г-ђа Лазићка својим играњем у »Два наредника« као жена кап. Радивојевића и у »Душамас« у улози мајке у неколико махова изазвала нам је сузе. Јединствена у драмским улогама готово са истим успехом игра и у комедији. У »Хенриху II« као пуковниквица, у »Четири жене« и у »Женским сузама« играла је на задовољство. Старија глумица, која разуме своје улоге и која нас играњем толико обмане да ми са њом патимо и са њом се радујемо.

Г. Гошић, већ познат са својим драмским улогама, са улогама љубавника. Симпатичан и по својим улогама и по способностима да им одговори. Он нас увек узбуди својим звонким гласом; од кога, кад се гуши од бола, нас обузима језа, а кад дрхти од среће, ми падамо у сличан занос. Његове улоге: »Бидо«, Јова у »Девојачкој клетви«, Ар-

ЗВЕЗДИЦЕ

Скоро више нема хартије. Можда би и могло имати, али код нас јавна реч...

Па ипак има; може да се пађе. Има у Солуну прилично непотрошене хартије у боји, заостаје из срећног времена многих

гатаин, Љубомир у »Два наредника« нашле су у њему свој живот.

Г-ња Јовановићка је сваку улогу одиграла без примедбе. Изгледа да су за њу најпогодније драмске улоге, нарочито где треба приказати благородни и наиван тип жене. Но исто тако одиграла је са успехом и слушкињу у »Четири жене«, где је заиста требало много вештине. Изгледа да њен успех неће бити мањи од успеха г. Јовановића.

Г-њица Јовановићева игра већином главне улоге у драми и у комедији. Може се рећи да је дорасла својим улогама. Она уме да схвати психологију своје улоге и да јој да живог израза. У »Хенриху II« као Скрибова унука била је јединствена, као и у улози змије девојке. Дренку у »Ркачу« и Леду у »Душама« приказала је са особитом живошћу.

Ми смо се мучно осећали гледајући пред собом жену са сломљеним срцем, без наде, жену живу, а умрлу. Једна примедба. У »Женским сузама« г-њица Јовановићева нас је изненадила. Ствар која се не може опростити. Једва да је се мало мање смејала него публика. И то баш тамо, где је пре требало плакати.

Г. Динић је омиљен као комичар. Довољно је да наведемо само овај случај. Г. Динић је играо Максима у »Биду«. Један Француз најљубиво је пратио игру г. Динића, ма да није разумевао ни једне речи. Кад је завеса пала, он узвикну: »Ови Срби за све су способни!« Г. Динић је говорио још и целом својом појавом сем језика. И Француз га је разумео.

Г. Бујдић, ма да добар у свима улогама, ипак је био најбољи у улози кап. Радивојевића и у улози Ђукана у »Ркачу«. Он нас је до суза потресао, кад се отима од жене и деце у »Два наредника«.

Г. Петровић, млад али даровит. Игра чак врло добро. Најбоље је играо Нешу адвоката у »Подвали« и ревизора. У »Змији девојце« био је збуњен мало више него што треба. У »Душама« као да није најбоље проучио своју улогу. Шапач га је у два три маха по неколико пута пута довикивао. Али окретан и досетљив, он је умео да почне на zgodан начин, да се то није лако запажало. Још мало труда и он ће бити међу најбољима у дружини.

Г. Лаловић нам је увек симпатичан. И својим држањем и својим говором, као и вештим маскирањем он успева да нас расположи и насмеје.

Г. Савића би желели да виђамо чешће.

Г-ња Станиславјевићка има и сувише једнолик и монотон глас, без варијације, мало кретања.

Још једном да напоменем. Укупан рад свих чланова на позорници осваја нашу пажњу. Живо се се-

ћам момента из »Душа«, кад неки укућани седе поред ватре, а други пролазе неким послем кроз једна врата па на друга, без речи, неми, као сенке, на лицу им јасно изражене мрачне мисли, свако се боји да каже једну реч, јер би она била увод у буру, која тек што није избила. У публици настала тишина. Ни једног даха да се чује, ни једног покрета да поремети тишину! И ми смо предвиђали буру и бојали се. Ово је несумњиво био успех, какав би многе позоришне дружине пожелеле.

Г. Лазић може се поносити успехом својим и својим дружини.

О васпитној улози позоришта у опште и о утицају његовом на масе да не говорим. Ствар опште позната. Али његов утицај и улогу у садашњим приликама, чини ми се, надлежни нису у довољној мери запазили.

Никакав говор даровитог говорника, никакав састав талентованог писца, никаква књига и никакав лист немају оног дејства, као што га има позориште. Једна слика из нашег живота, једна песма из наших села, један костим из наших крајева узбурка наше мисли и распали наша осећања. А то је потребно. Не треба одрицати: има по неки пут апатије па и очајања. Један позоришни комад, међутим, тргне нас и потресе, распали чежњу и појача веру. Не треба заборававати, да је број посетилаца позоришта из свију јединица, са фронта и из позадине, златан. Официри и војници, по службеном или приватном послу, долазе у великом броју у Воден. Велики број такђе пролази кроз реконвалесцентно одељење. И сви они, долазећи у позориште да нађу забаве, одлазе са више вере и са више снаге. А оне су тако потребне.

Но, да би успех ове установе био потпунији, има један недостатак. Дружина оскудева у пространом локалу, у гардероби, у опште у свему материјалу. У највише случајева мора се тражити од мештана. А они се умеју увек наплатити за услуге. Дружина, међутим, не располаже са средствима да попуни ове недостатке. Сами чланови једва везују крај с крајем. Била би потребна једна стална и једна сигурна помоћ. Овакве установе не остављају се да живе од случаја, а најмање у овим приликама.

Н-а П-ћ.

ОРЛАНДОВА ИЗЈАВА

Париз. — У једном интервјуу, који је дао »Тану«, Орландо је изјавио: »Пошто се увидело, колико је политика Аустроугарске и Немачке једно и исто, дошла су наша саветовања у Версаљу као жива манифестација наше солидарности.

»Ма какве биле жртве и ризик, које борба изискује, ипак су оне далеко боље него клоуност. То је моје мишљење а осећање која ја изражавам, знајте, јесте осећање свих мојих суграђана. Никада патриотизам у Италији није био живљи него после удараца којим је непријатељ мислио да нас сруши. Наше поверење у будућност јесте несаломљиво.

Италија као и њени Савезници бори се за свој живот и своја права. Никада њу нису инспирирале нелегитимне намере.

Ми не познајемо границе између наших посебних и општих интереса, нити неслагање нашег права са правом других.«

СЛОВЕНИ У АУСТРИЈИ

Париз. — Словенски листови из Америке су једнодушни у суђењу да се слобода народа у Аустрији може добити једино поделом Аустрије.

Словачки орган »Дени Хелас« пише: Слобода се не може добити од реорганизације Аустрије. Тај се циљ може постићи само потпуним распарчавањем царевине апсурдне, вазалне, сагелитске, верног оружја катеријализма и милитаризма.

Југословенски орган »Флаг« из Чикага каже: »Америка се бори против немачког господарства. Према томе Савезници морају срушити ово господарство и у хабсбуршкој монархији. Кад то буде народности ће моћи да одлучују о својој судбини.«

»Хрватски Гласник« из Питсбурга пише: »Немогуће је задржати народе у Аустрији заједно јер сви они имају своје засебне аспирације.

За светски мир потребно је да аустроугарска монархија буде подељена на независне народности, било на крају овог рата, било на крају другог великог рата који ће сигурно доћи, ако се овим ратом не постигну ови резултати.«

ОМАХНУЛЕ НАДЕ

Цирих. — Вредно је забележити, како већина аустријских листова устручава се да коментарише догађаје на италијанском фронту. Само критичар у »Наје Фраје Пресе« бави се тиме са очевидним нерасположењем.

Критичар помиње резултате друге Конрадове офанзиве против Италије у прошлом децембру: Резултате — додаје — који за насрећу нису били крунисани очекиваним силазом у равницу.

»Оперативно искористићавање тактичких удараца не успева увек — каже писац — а за

то служи за пример Камбре, где генерал Хегније успео да искористи у почетку постигнути успех. Затим наставља: »Наши извештаји говоре о снагама непријатељским све већим, што нас наводи да верујемо, да су се наши војници нашли пред надмоћнијим снагама, и за то, су се морали повући.

Наше позиције на висоравни Азиаго морале би бити солидна и наслона бариера за наше трупе.

Не може се предвидети, колико ће се осетити губитак двају висова с десне и с леве стране.

Могуће да ће то имати утицаја на Сиземол, који се налази источно од Бренте.

Ако наш отпор буде спречио даље испуњење италијанског успеха, ми ћемо у првој борби моћи повратити два виса.

Ипак ударац који би у друго време и у другом приликама имао слабе вредности, данас је са разних гледишта за жаљење.«

ДОБРОТВОРИ

Српска Школска Матица у Солуну, која је установљена 17 децембра 1917 године, да данашње српске ученике, ван огњишта њиховог, помогне материјално и васпитно, као књигом, оделом, обућом, пригодном опаском, узорним примером и др. за само 13 дана прошлог месеца, децембра прикупила је 2200 драхми, 135 франака и 120 рубаља. За 22 дана месеца јануара, 2423 драхме и 675 франака Свега за нешто мало јаче од месец дана 4623 драхме 810 франака и 120 рубаља.

Неким добротворима школске младежи и племенитим скупљачима Матицина благајна пружа ову слику, да виде почетак. Благајник је сваког дана у згради српске гимназије у Солуну од 8 до 11 пре подне и од 3 до 5 часова после подне, где у ово време прима сваку пару, за коју Матица верује да ће добра дати.

РАД СОЦИЈАЛИСТА

Рим. — Италијански социјалистички делегати отпутовали су у Париз и Лондон на социјалистички конгрес који су заказани за други фебруар у Паризу и за седми фебруар у Лондону. У делегацији су заступљене све струје а међу делегатима се налазе и 4 посланика.

Италијански делегати заступаће програм сличан ономе који је изнео у парламенту Орландо, по коме се истиче подела аустроугарске царевине и потреба споразума између Италијана и Југословена.

ПОЉСКА ВЛАДА

Лондон. — Према једном телеграму из Цириха, званично се јавља из Варшаве да је пољски кабинет, после дугог саветовања, поднео оставку.

Један телеграм из Беча каже да се примећује велика грозничавост у Пољској и у Галицији због владине оставке. По другој де-

пешу из Амстерда из Русије је стигла дна депутација пољског трупа у Варшаву мисијом да буде пољског кабинета.

САОПШТЕН

Помен. — У недељу, 17. маја, даваће се у Цркви Св. Духа допунске Команде у Милану годишњи помен Н. Т. Даничићу учитељу, капетану. Извештај се другови и пријатељи.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Француска одељења су продрла у немачке линије североисточно од Курси и довели 12 заробљеника са једним митраљезом.

У Шампањи су Французи, за време операција 31 јануара заробили 177 Немаца.

На десној обали Мезе и у Вевру јако бомбардовање преко ноћи.

У Горњем Алзасу Французи су зауставили један непријатељски покушај препада јужно од Сеноа.

Француски авијатичари су бацили 4500 кгр. пројектила на станице у Тионвилу, Контансу, Шанблеу, Мец-Сарлону. Констатовани су пожари и експлозије на станицама Шанбле и Мец-Сарлон.

Извештај Штаба Источне Војске. — Доста јака артилеријска борба на десној обали Вардара.

Источна од Црне Реке раегерана је нашој ватром једна непријатељ-

ска извидница која била приближила на линијама.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Осим нешто непријатељске артилеријске активности југоисточно од Епеи и у долини Билекура, Немачка ништа важније.

Доцније. — Јутрано су канадске трупе извршиле успешан пад у немачке ровове код Ланса. Оне су уле изван број Немца и добиле нешто заробљеника и два митраљеза.

Многе друге заробљенике довеле су на патроле на јужном делу фронта.

Било је нешто непријатељске артилеријске активности у близини реке Сушеа.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На целом фронту ефикасна борбена активност. На артилерија је ефикасно кла непријатељска радиона одељења у Вал Бударио. Било је пушкарских између патрола у Валгарина.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

Париз. — Ратни суд је осудио Боло пашу на смрт а Кавалини је такође у осуетву осуђен на смрт. — Поршер је осуђен на три године затвора.

ПАРИЗ. — Подпредседник румунског парламента Флореску изјавио је у »Шти Журналу« да је Румунија чврсто решена да не уступи, док год има ма какве могућности за отпор.

Париз. — Дописник »Матена« из Цириха телеграфисао, да су се према једној депеши из Беча, трупе украјинске Раде реформисале и код Сарни однеле велику победу над максималистима.

Цирих. — Јављају из Беча, да је аустријска штампа неповољно примила долазак Авресков за председника румунске владе, јер је он био сарадник француске мисије у Румунији за све време од кад Румунија ратује. Политички кругови држе да ће генерал Авреско одбити Макензенове предлоге за мир.

Париз. — Пољска удружења у Москви про-

тествовала су врло штро против уступања пољских територија крајини.

ДЕПЕШЕ „НАРОДА“

Атина. — Из Париза: Клемансо је објавио једну наредбу, да се синови странаца, који још нису позвани, немају право да крену у своје матичне групе команде.

Атина. — Из Цириха: За време свог бављења Цириху католички поштоматер Ердбергер састајао се више пута са филозофом и директором »Наје Цирих« Пајтунга, Баумбергером.

МАЛИ ОГЛАСИ

Штампарија »Акуароне« улица Колонба 6 ради све штампане послове: књиге, формуларе ит.д. као и штампане слике. Слова су нова и сав други материјали нови су и техничка работа је најбоља.

Винарска радња Иралије Зарчевића — тољца — препоручује бро природно вино, које је ракију по најумеренијим ценама. Радња се налази на улици: Маке Хардена 13. — у близини »Одпоса«.